

Gadu no gada mērķtiecīgi investējot, paplašināta un modernizēta graudu pieņemšana un uzglabāšana Valmierā

nosacījumus un mazaizņēmniecības atkrīt, bet lielās kļūst vēl lielākas. Paplašinot platības, aug efektivitāte un spēja konkurēt globālajos tirgos. Taču intensīvai zemes strādāšanai ir arī blaknes. «Būtisks darba lauks mūsu agronomiem un citiem speciālistiem ir palīdzēt saimniekiem ātrāk ieviest jaunākās zemes apstrādes tehnoloģijas, lai augstas ražas varētu gūt, nenoplicinot augsni un nekaitējot videi. Nav viegli izvērtēt, kuri jauninājumi tiešām dod labumu un kuri ir tikai islaicīgas modes tendences. Pirms 15 gadiem biodizēli daudzinaja par zaļu un atjaunojamu enerģiju. Tagad tie paši eksperti skaidro, ka biodizēlis nav nekāds dabas draugs,» kritiskas pieejas nepieciešamību pamato Jansons.

Viņa vērtējumā Vidzemē un Latgalē sējumu struktūra ir daudzveidīga, nav tā, ka dominē tikai rapsis un kvieši. Pietiekami liels ir arī rudzu, miežu, auzu sējumu īpatsvars, aug interese par pupu un zirņu audzēšanu. Atbalsts ekstensīvākai, bet dabai un cilvēkiem draudzīgākai saimniekošanai ir sekmējis bioloģisko graudkopju izaugsmi, un šis atzars ieņem nozīmīgu vietu VAKS darbībā. Taču biograudu realizācijas iespējas pagaidām vēl ir nelielas. Pircējs globālajos tirgos izvēlēs starp zemāku cenu un veselīgumu priekšroku tomēr dod pirmajam variantam.

Baltijas jūra ir brīva no ledus, Liepājas ostā atkal piestāj graudu kuģi. Tos pilda arī kravas no VAKS glabāšanas torņiem. Latvijas graudi aizpeld uz Tuvo Austrumu valstīm, Spāniju. Otrpus jūrai somi no mūsu audzētājiem rapšiem spiež eļļu, tirgo to Rietumos un Austrumos un smuki pelna. Diemžēl Latvijā pārstrādes rūpniecības attīstību biki piesauc tikai pirmsvēlēšanu daiļrunāšanas konkursos. Pēc tiem ātri aizmirst, un graudu kuģi no mūsu ostām aizved izejvielu, ne pārstrādātu produktu ar augstu pievienoto vērtību.

Taču labas izmaiņas bries arī pārstrādē, un atkal jau pateicoties kooperācijai. Divas spēcīgākās valsts graudkopju sabiedrības VAKS un LATRAPSS sagatavojušas ambiciozu dzelteno zirņu proteīna ražotnes projektu. «Palaist pārtikas pārstrādes līniju mazajam iekšējam tirgum jau nav māksla. Ar zirņu proteīnu jau var startēt lielajos tirgos, jo pieprasījums ir augošs,» skaidro Jansons. Šādas rūpniecības izveidei plānota 75 miljonu investīcija, un projekta virzītāji cer, ka izdosies piesaistīt ES Atveseļošanas plāna finansējumu. «Ja pārstrādātājā Latvijas pieteikumā Atveseļošanas plāna miljardiem prioritāras būs tautsaimniecības, nevis politiskās intereses, mums ir cerības savu ieceri īstenot,» izredzes dabūt gatavu eksportējošu pārstrādes rūpniecību ar plāno-

to apgrozījumu 100 miljoni gadā, pagaidām piesardzīgi vērtē VAKS valdes priekšsēdētājs.

Marta nogalē viņš pārlicinājās, ka negaidīti šķēršļi var rasties arī krietni piezemētākiem projektiem. Viļānu pašvaldība pēkšņi nobremzējusi jau pirms vairākiem gadiem iecerētu un saskaņotu kooperatīva ieceri būvēt graudu pirmapstrādes bāzi dzelzceļa tuvumā. Atteikuma iemesls esot iedzīvotāju neapmierinātība.

«Tā divaini sanāk – kad runā par budžeta pieaugumu, jaunām darbvietām, visi aplaudē. Bet, kad vietējais uzņēmējs piedāvā investēt vairākus miljonus un uzbūvēt loģistikas vai ražošanas objektu, sākas atrunas un iebildumi,» groza galvu Jansons. Viņš arī atzīst, ka Covid-19 laiku uzņēmējiem mazāk sarežģī ierobežojumi, vairāk atsevišķu ierēdņu vēlme to uzvert kā labi apmaksātu atvaļinājumu. Sēž mājās, sasniedzami nav un ik pa brīdīm atrakstās ar pagarām e-pasta vēstulēm, kuru saturs izsakāms divos vārdos: neko nevaram!

VAKS vadītāja vērtējumā graudkopība ir izdevīga lauksaimniecības biznesa nozare, jo ir ļoti atstrādāti izaudzētā realizācijas ceļi. Graudu cenas globālajā tirgū svārstās, taču cilvēku skaits strauji aug, lauksaimniecības zemes platības samazinās, tātad pieprasījums būs... ●